

## **ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ПРИ РОЗМІЩЕННІ І РОЗВИТКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ**

Сучасна Україна є одна з найбільш екологічно проблемних країн, про що свідчить забруднення землі, незадовільна якість продуктів харчування і питної води, наявність 120 мільйонів тонн радіоактивних відходів. Безпека як принцип проживання в населених пунктах і принцип містобудівної діяльності має, перш за все екологічний характер, тобто головну увагу при будівництві слід приділяти екологічній безпеці жителів, враховуючи місце проживання, підвищення забруднення атмосферного повітря від вихлопів автомобілів, зменшення зелених насаджень в містах. Сьогодення свідчить про наявність проблеми екологічної безпеки при розміщенні та розвитку населених пунктів, яка потребує подальшого усунення.

Норми чинного законодавства, якими закріплено порядок розміщення та розвитку населених пунктів, характеризуються комплексністю та системністю. Відносини в зазначеній сфері регулюються нормативно-правовими актами різної юридичної сили, що належать не лише до сфери екологічного, але й інших галузей права (земельного, містобудівного, адміністративного тощо). Особливістю таких норм є необхідність врахування як економічних й соціальних факторів, так і вимог щодо забезпечення екологічної безпеки під час здійснення містобудівної діяльності [1, с. 143].

Доцільним є визначити поняття, яке базується на загальній категорії «екологічна безпека». Екологічна безпека у плануванні та забудові населених пунктів України – це такий стан розвитку суспільних відносин у сфері містобудування, при якому системою організаційно-правових, містобудівних, економічних та соціальних засобів забезпечується регулювання здійснення містобудівної діяльності, спрямоване на дотримання пріоритету вимог екологічної безпеки у плануванні та забудові населених пунктів України з метою попередити настання екологічної небезпеки та гарантування захищеності права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в місті [2, с. 22].

Дане питання регулюється на загальнодержавному рівні, зокрема Стокгольмською Декларацією з навколишнього середовища від 16 червня 1972 року, якою закріплюється принцип планування й управління територіями «по мірі необхідності», який включає уникнення «негативних наслідків для навколишнього середовища і отримання максимальної

користі від соціального й економічного розвитку». Стаття 59 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [3] передбачає, що розміщення та розвиток населених пунктів здійснюються за рішенням місцевих Рад з урахуванням вимог визначених цією статтею; відповідні Ради при розробці генеральних планів встановлюють режим використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки у приміських та зелених зонах.

Основним документом при містобудуванні є Генеральні плани (проекти планування і забудови) міст, що визначають основні напрями використання їх земель для промислового, житлового й іншого будівництва, благоустрою і розміщення місць відпочинку населення. Основна проблема полягає в тому, що більша частина містобудівної документації затверджувалася 30-50 років тому (наприклад, Генплан Одеси, затверджений у 1989 році), вона вкрай застаріла і не відповідає сучасності, у 60 % населених пунктів країни відсутні генеральні плани розвитку, не у всіх встановлені їх межі [4, с. 8].

Багато порушень (зменшення рекреаційних зон, вирубка зелених насаджень, заміна зон відпочинку промисловими) можна було б уникнути, якби міська влада дотримувалась положень генеральних планів міст, а громадяни знали про їх зміст і також стежили за їх виконанням. Адже розташування житлових, рекреаційних, промислових, транспортних зон, їх межі відображаються в генплані. Всупереч волі громади міська влада не повинна ухвалювати рішення про знищення рекреаційних зон чи щодо інших питань.

Екологічна безпека на території міста повинна підтримуватися також через систему ліцензування. Ліцензування допомагає регулювати еколого-економічну систему міського землекористування, поліпшувати якість навколишнього середовища завдяки розробці екологічних норм і обмежень. За допомогою ліцензування різних видів діяльності можливо контролювати ступінь впливу підприємств на довкілля.

Щодо вдосконалення законодавчого регулювання екологічної безпеки у сфері містобудування, доцільною є розробка Положення про основні засади використання природних ресурсів при розміщенні та розвитку населених пунктів, яке б затверджувалось постановою Кабінету Міністрів України, і містило б мету, пріоритетні напрямки використання, організаційно-правовий механізм реалізації.

Отже, Україна дійсно має проблему екологічної безпеки при становленні та розміщенні населених пунктів, яка проявляється у невідповідності Генеральних планів сучасним реаліям, прогалинах у законодавстві щодо регулювання даного питання. Існує нагальна необхідність усунення даних недоліків, з метою впорядкування містобудівної документації, покращення стану навколишнього природного середовища.

### ***Список використаних джерел***

1. Шевель А. Основні тенденції екобезпечного розвитку України. Політичний менеджмент. 2009. Вип. 5. С. 142-149.
2. Краснова М.В., Кірін Р.С. Проблеми права екологічної безпеки: навчальний посібник. Дніпро: НГУ, 2016 р. С. 14-24.
3. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. //Відомості Верховної Ради України 1991 р. № 41
4. Божидарнік В. Аналіз сучасного стану генерального планування міст. Містобудування та територіальне планування. 2011. Вип. 40(1). С. 6-12.

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є. О*